

Csiki Varga Tamás¹ – Pércsi Dávid²: Az amerikai globális katonai jelenlét hangsúlyeltolódása a 2010-es évtizedben

Vezetői összefoglaló

- Az Egyesült Államok stratégiai célkitűzéseit ma már (ismét) a nagyhatalmi versengés határozza meg a globális térben. A 2020-as évekbe lépve Kína és Oroszország rendszerszintű kihívását, Észak-Korea és Irán regionális fenyegetését kell az Egyesült Államoknak mind a nagy stratégia, mind a katonai stratégia szintjén kezelni, az ehhez illeszkedő nemzetközi katonai jelenléttel, amely a támaszpontok globális hálózatára, a szövetséges és partnerállamok együttműködésére, a rotációs jelenlétre, gyors mobilizációra és a nagy hatótávolságú csapás-mérő képességre épül a hagyományos erőik terén.
- 2009-2019 között a külföldön állomásozó aktív állományú amerikai katonai erő létszáma a felére, 174.000 főre csökkent. Ennek köszönhetően, míg 2009-ben még az aktív állomány közel negyede települt külföldön, addig 2019-ben már csak a 12-13 százaléka.
- A 2010-es évtizedben elkezdődött az amerikai nemzetközi katonai jelenlét hangsúlyeltolódása az indiai-csendes-óceáni térségbe. Míg a CENTCOM 2009-ben a tengerentúl állomásoztatott amerikai erőik több, mint felét tette ki, 2019-ben ennek csupán tizedét, 5%-ot. Ehhez képest az INDOPACOM felelősségi körzetében állomásozó erőik aránya 25%-ról 54%-ra nőtt. Eközben az Európában tapasztalt 6000 fős létszámcsökkenés ellenére az EUCOM alá tartozó erőik aránya 22%-ról 40%-ra nőtt.

Az amerikai globális katonai jelenlét hangsúlyeltolódását formálisan és a stratégiai narratíva szintjén a szakértők a 2012-es Védelmi stratégiai iránymutatáshoz (*Defense Strategic Guidance*) és az „Ázsia felé fordulás” gyakorlati elemeihez (*pivot/re-balancing*) kötik.³ Ezt követően az ázsiai-csendes-óceáni térség az amerikai stratégiai dokumentumokban is egyre nagyobb jelentőséggel jelent meg, ami 2020-ra koncepcionálisan „kiszélesedett” indiai- és csendes-óceáni térséggé (Indo-Pacific). Ezzel a ma már egyértelműen globális kihívónak és „revizionista” – a liberális nemzetközi rend átformálását célzó – hatalomnak tekintett Kína ellensúlyozása, stratégiai bekerítése lett a cél a térség legerősebb államaira (Japánra, Indiára és Ausztráliára) és számos kisebb helyi szövetségesre (Dél-Koreára, Tajvanra, a Fülöp-szigetekre, Vietnamba – alapozva az amerikai katonai stratégia elemeit. Az érem másik oldala az európai jelenlét fokozatos csökkentését foglalta magában – még úgy is, hogy 2014 óta Oroszország stratégiai feltartóztatása az előretolt jelenlét megerősítésével és az elrettentés eszközével a NATO keretein belül nagyobb hangsúlyt kapott. E két markáns változás a nagyhatalmi versengés 21. századi újjáéledését jelenti, amelyre az Egyesült Államoknak reagálni szükséges. Ugyancsak lényeges, és a globális átcsoportosítást lehetővé tevő – változás volt a két nagy fegyveres konfliktus, az afganisztáni és iraki „stabilizációs műveletek” lényegi lezárása (úgy, ahogy). Elemzésünk a stratégiai diskurzus főbb vonalaira és az amerikai Védelmi Minisztérium adataira alapozva ezt a globális hangsúlyeltolódást mutatja be és értelmezi.

¹ Csiki Varga Tamás (csiki.tamas@uni-nke.hu) az NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézetének tudományos munkatársa, a Magyar Hadtudományi Társaság tagja.

² Pércsi Dávid (david.percsi@stud.uni-corvinus.hu) az NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézetének szakmai gyakornoka, a Budapesti Corvinus Egyetem és a Mathias Corvinus Collegium hallgatója.

³ Lásd például: CSIKI Tamás – MOLNÁR Ferenc – VARGA Gergely: *Az Egyesült Államok védelmi stratégiai irányváltásának háttere, elemei, valamint hatásai Európára és Magyarországra*. *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 5. évf., 2012/4, 96-110.

Erősödő nagyhatalmi versengés, változó amerikai szerepfelfogás

Ha áttekintjük a hidegháború utáni évtizedek nemzetközi rendjét, azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az Egyesült Államok unipoláris pillanata 2008 környékén már gyengülőben volt, aminek a gazdasági válság újabb lökést adott – 2014-re pedig olyan új(szerű) jellemzők jelentek meg, amelyek alapvetően más hatalmi felállásról, kiújuló nagyhatalmi versengésről árulkodtak. Ezzel párhuzamosan a 2001. szeptember 11-i terrortámadásokat követő globális terrorizmus elleni fellépés, amely az afganisztáni és iraki katonai intervenciókat és a számos nemzetközi műveletet szülte, jelentősen vesztett paradigmátikus szerepéből. A biztonsági környezet változását és a hatalmi eltolódást az amerikai stratégiai dokumentumok is lekövetik: a második Obama-adminisztráció 2015-ös Nemzeti Katonai Stratégiájában⁴ már megjelent a hatalmi eltolódás a transzatlanti térségből a csendes-óceáni térségbe, és lényegében ez vált a Trump-adminisztráció 2017-es Nemzeti Biztonsági Stratégiájának (NBS)⁵ és 2018-as Nemzeti Védelmi Stratégiájának (NVS)⁶ központi elemévé. Utóbbiak kimondottan is irányváltást jelentettek az amerikai nagy stratégiában, valamint a Kínával és Oroszországgal, mint rendszerszintű kihívókkal kialakult nagyhatalmi versengést tették első számú céljá.⁷

A nagyhatalmi versengés fokozta azt a vitát is, amely az amerikai katonai erő globális állomásoztatásáról folyik – azt a célt szem előtt tartva, hogy a kínai és orosz haderő képességeinek lehetséges alkalmazását ellensúlyozó feladatokat tudjon ellátni. Az Obama-adminisztráció az „Ázsia felé fordulás” (*pivot/rebalancing*) gyakorlati megvalósítása érdekében jelentősen csökkentette a tengerentúli műveletekben állomásozó erők létszámát, egyrészt, hogy kapacitást szabadítson fel, másrészt, hogy a műveletek anyagi terheit mérsékelje.⁸ A Trump-adminisztráció – elsősorban maga az elnök – pedig visszatérő jelleggel hangsúlyozta a Közel-Keletről történő csapatkivonást⁹ és vita bontakozott ki az Afrikában és Dél-Amerikában állomásozó erők csökkentéséről is. Egyes döntéshozók és szakpolitikusok ezzel szemben éppen az orosz és kínai befolyás (és akár katonai jelenlét) potenciális növekedése miatt kritizálják az ötletet.¹⁰

Az állandó tengerentúli katonai jelenlét szerepe

Egyrésztől egy nagyhatalom, különösen egy globális hatalom esetében nem vitatható a külföldi/tengerentúli katonai bázisok, akár állandó jelenlét szerepe, mivel ez az érdekek akár nyomásgyakorlással, akár katonai erővel történő érvényesítésének közvetlen lehetőségét biztosítja. Emellett növeli az erőkivetítés és a változó körülményekre adott gyors reagálás lehetőségeit. Végül, de nem utolsósorban az adott térségben elrettenti a riválisokat,¹¹ potenciális és tényleges ellenséges szereplőket a meggondolatlan lépésektől és kiterjesztett védelmet is jelent(het) annak a szövetségesnek, amelynek területén a külföldi bázis

⁴ *The National Military Strategy of the United States of America 2015, The United States Military's Contribution to National Security*. 2015 június, Department of Defense, Washington D.C., 1-4.

⁵ *National Security Strategy of the United States of America*. 2017 december, Office of the President, Washington D.C.

⁶ *Summary of the 2018 National Defense Strategy of the United States of America: Sharpening the American Military's Competitive Edge*. 2018 január, Department of Defense, Washington D.C.

⁷ Bővebben lásd: CSIKI VARGA Tamás: [A Trump-stratégia nyomában. – A 2017-es amerikai Nemzeti Biztonsági Stratégia értékelése. Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle](#), 11. évf., 2018/2, 103-124.

⁸ Mark E. MANYIN – Stephen DAGGETT – Ben DOLVEN et al.: [Pivot to the Pacific? The Obama Administration's „Rebalancing” Toward Asia](#). *CRS Report No. 42448*. [online], 2012. 03. 28. Forrás: fas.org [2021. 01. 15.]

⁹ Shawn SNOW: [Esper wants to move troops from Afghanistan to the Indo-Pacific to confront China](#). [online], 2019. 12. 18. Forrás: *Military Times* [2021. 01. 15.]

¹⁰ Helen COOPER – Thomas GIBBONS-NEFF – Eric SCHMITT: [Pentagon eyes Africa drawdown as first step in global troop shift](#). [online], 2019. 12. 24. Forrás: *New York Times* [2021. 01. 15.]; Joe GOULD: [Esper's Africa drawdown snags on Capitol Hill](#). [online], 2020. 02. 27. Forrás: *Defense News* [2021. 01. 15.]; Lara SELIGMAN – Robbie GRAMER: [Pentagon debates drawdown in Africa, South America](#). [online], 2020. 01. 30. Forrás: *Foreign Policy* 2021. 01. 15.]

¹¹ Az elrettentést – mint a védelemhez szervesen kapcsolódó, sőt annak részét képező elemet – klasszikusan két megközelítésben szokás értelmezni. A veszteségokozás (*deterrence by denial*) azt demonstrálja a potenciális agresszor számára, hogy támadása esetén a védő fél meg fogja tudni akadályozni, hogy elérje stratégiai céljait, például azáltal, hogy olyan nagyságrendű veszteséget okoz, ami már elfogadhatatlan. A megtorlás általi elrettentés (*deterrence by punishment*) az agressziót követő eszkalációs potenciált (például nukleáris válaszcspást) helyezi a középpontba, ami ugyancsak elfogadhatatlan katonai, gazdasági, politikai veszteséget okozna a támadó félnek. Bővebben lásd: Michael J. MAZARR: [Understanding deterrence](#). [online], 2018. Forrás: *RAND* [2021. 01. 15.]

található – mint azt az európai viszontbiztosítás kapcsán 2014-től láthattuk.¹² Az Egyesült Államok esetében ez a hidegháború kezdetétől fogva élő és működőképesnek bizonyult stratégiai megközelítés a mai napig élvezzi az elemzők¹³ és a politikai szereplők¹⁴ konszenzusos támogatását.

Másrészről az állandó külföldi állomásoztatással kapcsolatban többféle – politikai, gazdasági, katonai természetű – kritika is megfogalmazható. Politikai értelemben a külföldi állomásoztatás felveti a befogadó ország szuverenitásának kérdését, illetve az ott állomásozó erők feletti joghatóságot (amit általában az erők jogállásáról szóló (ún. *Status of Forces Agreement* – SOFA) megállapodás szabályoz); nem kevésbé azt, hogy a befogadó ország él, vagy visszaél-e az amerikai elrettentő erő jelenlétével. Ez már a gazdasági megközelítést helyezi előtérbe, amit a Trump elnökség alatt az európai jelenlét kapcsán kapott szélsőséges tartalmat, amikor az elnök szövetségeseit „potyautasoknak” titulálta,¹⁵ akiknek fejlett országok lévén maguknak kellene szavatolni biztonságukat, amennyiben pedig erre nem képesek vagy hajlandók, nagyobb arányban kellene kompenzálniuk az ezt támogató Egyesült Államokat. Ugyanez egyébként Japánnal és Dél-Koreával kapcsolatban is felmerült. Ezen érvek szerint a szövetségeseik függővé váltak az amerikai biztonsági garanciáktól és elkényelmesedtek, így minél inkább biztos az állandó amerikai jelenlét, annál kevésbé lesznek hajlandók erőforrásaikat saját védelmükre fordítani, ezért az állandó katonai jelenlét káros. A gazdasági jellegű érvek között szokott szerepelni az is, hogy a tengeren túli állomásoztatás drága, ennek költségeit meg lehetne spórolni. Ugyanakkor ennek valóságtartalma attól függ, milyen feltételekkel és tényezőkkel számolunk, hiszen a jelenlét teljes felszámolása valóban közvetlen költségmegtakarítást jelent, ugyanakkor a már létrehozott infrastruktúrát leírja, és újbóli telepítés esetén magasabb költséget jelent. Hovatovább, az Army War College 2017-es tanulmányában¹⁶ kifejezetten azt vizsgálta, hogy melyik megoldás költségkímélőbb, és konkrét példára vetítve arra jutott, hogy egy páncélos dandár állandó németországi állomásoztatása 135 millió dollárral olcsóbb, mint annak rotációja¹⁷ – ami egyébként műveleti szempontból folyamatosan három egységet köt el (egy felkészül, egy települ, egy pihen). A katonai jellegű érvek között szerepel, hogy az előretolt bázisok sebezhető támadásokkal szemben (ez azonban bármilyen telepítés esetén fennáll), hogy provokatív (amiben vitatható, hogy provokálják vagy fékezik az erődemonstrációt a másik fél részéről), és hogy a modern hadviselés körülményei között elrettentő funkciójuk kiváltható lenne például nagy hatótávolságú csapásmérő eszközökkel, úgymint stratégiai bombázókkal, rakétafegyverekkel, kiberhadviseléssel. Ezzel szemben állnak azok az érvek, miszerint az olyan döntően szárazföldi hadszíntereken, mint Európa, még mindig az előre telepített szárazföldi erők jelentik az elrettentés (*deterrence by denial*) egyik leghatékonyabb eszközét. A légi- és tengeri-hadviselés centrikus hadszíntereken pedig, mint a csendes-óceáni térségben, az előre telepített erők logisztikai előnyt és így időmegtakarítást, azaz gyorsabb reagálási képességet jelentenek.

Mindennek nyomán komplex okok alakították az elmúlt évtizedben az amerikai nemzetközi katonai jelenlétet, nem mellesleg két nagyméretű fegyveres konfliktus – Irak és Afganisztán – lényegi lezárása. Így a Védelmi Minisztérium Adatközpontjának nyilvántartása alapján 2009-2019 között a külföldön állomásozó aktív állományú amerikai katonai erő létszáma a felére csökkent, amivel párhuzamosan a teljes aktív haderő állománya is csökkent közel 81.000 fővel (1. ábra). Ez jelentős műveleti terhet vett le az aktív haderőről – részben a műveleti tempó csökkentésével, részben a Nemzeti Gárda egységeinek és

¹² ETL Alex: [Az elrettentés látszata: az Operation Atlantic Resolve](#). *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 9. évf., 2016/3, 75-83.

¹³ Bryan FREDERICK – Stephen WATTS – Matthew LANE et al.: [Understanding the Deterrent Impact of U.S. Overseas Forces](#). [online], 2020. Forrás: RAND [2021. 01. 15.]

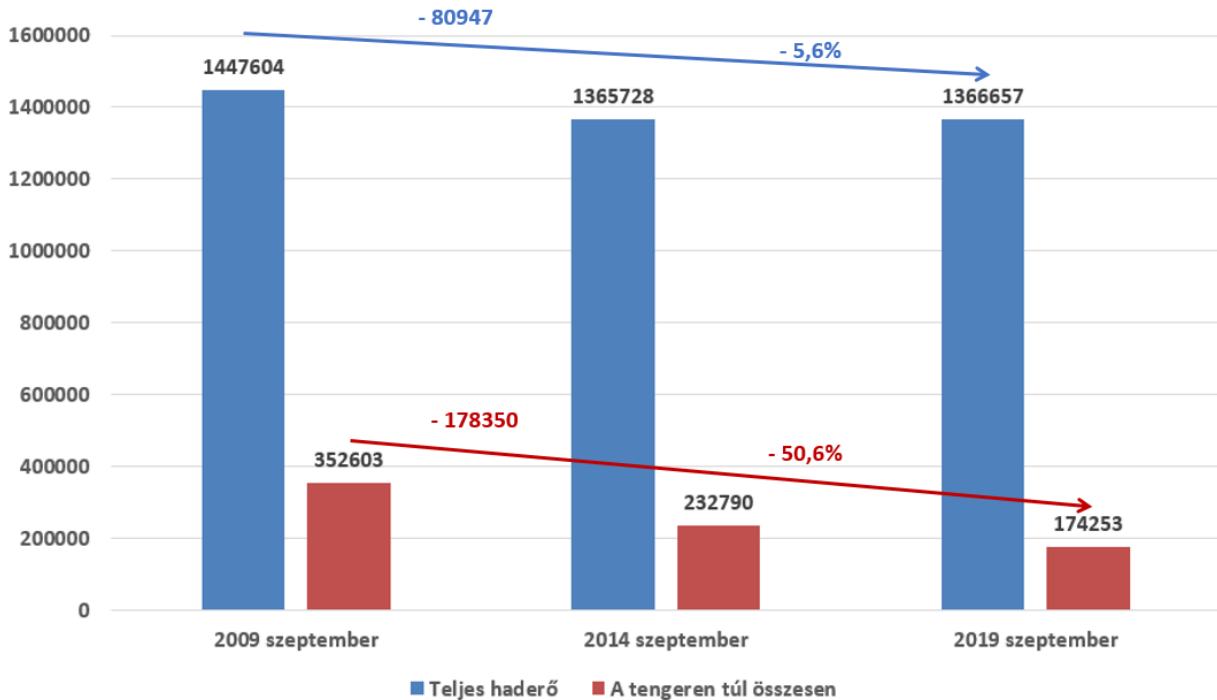
¹⁴ Eric EDELMAN – Gary ROUGHHEAD (szerk.): [Providing for the Common Defense: The Assessment and Recommendations of the National Defense Strategy Commission](#). [online], 2018. Forrás: USIP [2021. 01. 15.]

¹⁵ Jegyezzük meg, hogy a „potyautas” kritikát már Barack Obama is nyíltan megfogalmazta 2016-ban (akkor éppen Nagy-Britanniával szemben, de általánosabb értelemben is a szövetségeseik körében), arra utalva, hogy továbbra sem teljesítik a NATO 2%-os GDP-arányos védelmi kiadási irányelvét. Ennek stílusa és az „elvárás” merőben eltért Donald Trump „követelésétől”, amely retorikailag arra épült, hogy a szövetségeseik – szemében kiemelkedően Németország – „tartoznak az Egyesült Államoknak, mert megvédi őket.” Lásd: Jeffrey GOLDBERG: [The Obama Doctrine](#). [online], 2016 április. Forrás: The Atlantic [2021. 01. 15.]; illetve W. J. HENNIGAN: [President Trump says NATO allies owe the U.S. money. He's wrong](#). [online], 2018. 07. 11. Forrás: Time [2021. 01. 15.]

¹⁶ John R. DANI: [Rotational deployments vs. Forward stationing: How can the Army achieve assurance and deterrence efficiently and effectively?](#) [online], 2017. Forrás: Strategic Studies Institute – U.S. Army War College [2021. 01. 15.]

¹⁷ Nagyságrendileg 2017-es árakon: 1,19 milliárd dollár rotációval számolva, az állandó állomásoztatás 1,05 milliárd dollár költségével szemben. Forrás: DANI: i.m., 22.

különböző kontraktoroknak¹⁸ a nagyobb bevonásával. Ennek köszönhetően, míg 2009-ben még az aktív állomány közel negyede települt külföldön, addig 2019-ben már csak a 12-13 százaléka. A továbbiakban ennek megoszlását és változásának dinamikáját vizsgáljuk a haderő stratégiai parancsnokságainak felelősségi területei szerint csoportosítva.



1. ábra: Az amerikai haderő aktív komponensének és a külföldön állomásozó katonai erőknél a létszám-változása 2009-2019 között, abszolút értékben és arányaiban. (A szerzők saját ábrája.)¹⁹

INDOPACOM²⁰ – Szabad és Hozzáférhető Indiai- és Csendes-óceán

Mint arra már utaltunk, az Obama-adminisztrációhoz képest a Trump-kormányzat átfogóbb és közvetlenebb regionális stratégiát alakított ki Kína ellensúlyozására, amelyet koncepcionálisan kiterjesztettek az Indiai-óceánra is, hogy a másik ázsiai nagyhatalmat, várhatóan ugyancsak leendő globális hatalmat, Indiát is bele tudják foglalni az alakuló szövetségi rendszerbe.²¹ Mind a 2017-es NBS, mind a 2018-as NVS

¹⁸ Ezeknek a klasszikus biztonsági és katonai magánvállalatoknak lehetnek logisztikai, szállítási, őrző-védő, vagy „civil” feladatkörököt ellátó szolgáltató (hírszerző, adatelemző, tolmács stb.), de akár harci, harctámogató katonai feladatai is. A feladatok sokszínűségét mutatja, hogy 2008-ban például a Védelmi Minisztérium öt legnagyobb kontraktora a Lockheed Martin (39 milliárd USD értékű szerződéssel), a Boeing (27,4 milliárd dollár), a Raytheon (18,1 milliárd dollár) a General Dynamics (14,3 milliárd dollár) és a Northrop Grumman (10,8 milliárd dollár) – azaz éppen azok a hadiipari nagyvállalatok, amelyek a fegyverzettechnika terén is partnerei. Forrás: [Defense Primer: Department of Defense Contractors. CRS In Focus \[online\], 2020. 01. 31.](#) Forrás: FAS [2020. 12. 15.]

¹⁹ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

²⁰ U.S. Indo-Pacific Command, felelősségi körzete magában foglal mindent a Mongólia – Kína – India határtól délre-délkeletre (beleértve az Antarktisz is) az amerikai kontinens közvetlen környezetéig. Bővebben lásd: [U.S. Indo-Pacific Command](#). [online], 2021. Forrás: Pacom.mil [2021. 01. 15.]

²¹ Három tényezőt természetesen érdemes szem előtt tartani az általános megfigyelések és sematikus összegzések megfogalmazásánál. Egyrészt, bár Kína ellensúlyozása, avagy a Kína oldaláról érzékelt hatalmi (katonai) fenyegetés elleni védelem közös táborba terelheti az Egyesült Államok szövetségeseit, ezek között saját belső, történelmi konfliktusai (például a 20. századi japán imperializmussal szembeni ellenérzések) még fennállnak, olyan szoros multilaterális szövetséget vizionálni ezen országok között, mint a NATO, jelenleg még túl korai. Másrészt, a Kínához fűződő kapcsolatok számos területen meghatározóak, nem csupán a katonai biztonság terén, így a kereskedelmi kapcsolatok, a tőkebefektetés, a technológiai transzfer és a kínai diaszpóra jelenléte a térség államaiban mind befolyásolják e kapcsolatokat. Harmadrészt pedig, Kína két évtizede bővíti és fejleszti kapcsolatait a délkelet- és dél-ázsiai térségben, kitörési pontokat és ellensúlyokat keresve mind az Egyesült Államokkal, mind Indiával szemben: ez kezdetben

elsőként foglalkozott a térséggel a regionális kihívások között, a Trump-adminisztráció pedig „Szabad és Hozzáférhető Indiai- és Csendes-óceán” (*Free and Open Indo-Pacific – FOIP*) irányelvére építette átfogó stratégiáját. Már a megnevezés is jelzésértékű: összhangban az amerikai (és szövetséges) haditengerészeti erők gyakorlatával, amelyek a szabad (egyik térségbeli hatalom által sem korlátozható) hajózást demonstráló műveleteket (*freedom of navigation operation – FONOP*) hajtanak végre, a stratégia célja, hogy Kína (és szövetségesei) ne alakíthassanak ki olyan térségeket, ahol hozzáférést gátló és területmegtagadó (*anti-access, area denial*) eszközökkel korlátozni tudják a nemzetközi, vagy specifikusan amerikai jelenlétet. Ennek tétje, hogy egy konfliktus esetén mely térségekben képes megjelenni az amerikai haderő, és mely szövetségeseket (például Tajvant) képes – vagy nem képes – közvetlenül támogatni.

A térség jelentőségét mi sem szemlélteti jobban, mint hogy itt egyszerre található meg a legintenzívebb és legnagyobb katonai jellegű kihívások és fenyegetések az amerikai érdekekkel szemben: Kína, Oroszország és Észak-Korea. Az amerikai haderő két évtizedes másirányú lekötöttsége következtében a térségben mára Kína ragadta meg a stratégiai kezdeményezést, és amerikai értékelés szerint is igen hatékony intervenció-ellenes haderőt és eszközöket fejlesztett ki annak érdekében, hogy (akár nem közvetlen) konfliktus esetén is távol tudja tartani az Egyesült Államok második hullámban érkező katonai erőit.²² Ennek megfelelően a térségben állomásozó erők kulcsfontosságú tényezőt jelenthetnek egy hagyományos katonai konfliktus esetén – még akkor is, ha a geostratégiai adottságoknak megfelelően kedvezőtlenebb helyzetben van, mint például Kína.

Jelentőségéhez képest az elmúlt évtizedben végbement hangsúlyváltás a haderő szempontjából egyelőre még visszafogott eredményeket mutat: az indiai- és csendes-óceáni térség a Védelmi Minisztérium első számú hadszínterévé lépett elő, és 2019 júliusában elfogadták az első regionális fókuszú katonai stratégiát²³ is, amely a készenlétet, a helyi államokkal kialakított szoros katonai együttműködést és a helyi szövetségesek összekapcsolását helyezi a középpontba. Ugyancsak folyamatosan fejlesztik a haderőnemi és összhaderőnemi doktrínákat is²⁴ – nem különben a haditechnikai eszközök palettáját.²⁵ Ezt az erőfeszítést támogatja a 2020 decemberi új Haditengerészeti Stratégia²⁶ is, amely három „tengeri” haderőnem²⁷ közös stratégiájaként azonosítja azokat a célokat és eszközöket, amelyekkel fel kívánják venni a versenyt Kínával és Oroszországgal egy hosszú távú, „hiperkompetitív” állandósult konfliktusban.

A stratégiai folyamatokra és kedvezőtlen fejleményekre reagálva az elmúlt évtizedben az amerikai katonai jelenlét a térségbeli stabil szövetségeseknél valamelyest nőtt, 2009-2019 között közel 10.000 fővel (2. ábra). Ez elsősorban annak fényében jelentős, hogy a honi erők (Észak-Amerika) kivételével minden térségben csökkenő volt a trend, miközben – mint láthattuk – összességében felére csökkent a tengerentúl állomásoztatott erők létszáma. A 2015-2016-os ideiglenes létszámcsökkentés Japánt (-17.000) és Guamot (-2500) érintette, ami 2018-ra a regionális feszültség fokozódásával lényegében visszaállt a 2013-as szintre. Ugyancsak említésre méltó, hogy az elmúlt évtizedben Európához hasonlóan ott is megváltozott az erők telepítési koncepciója és jelentős mértékben rotációs jelenlétre álltak át, fokozott hadgyakorlatokkal a térségbeli szövetséges haderőkkel.

a kikötők és haditengerészeti bázisok által alkotott „gyöngysor” (*String of Pearls*) hálózata, ma pedig az Út és Övezet Kezdeményezés (*Belt and Road Initiative*) infrastrukturális fejlesztései és befektetései, amelyek a kínai befolyásnövelést is szolgálják.

²² Nathan P. FREIER – John H. SCHAUS: INDOPACOM through 2030 – Geostrategic Net Assessment. *Parameters*, 50. évf., 2020/2, 27-34.

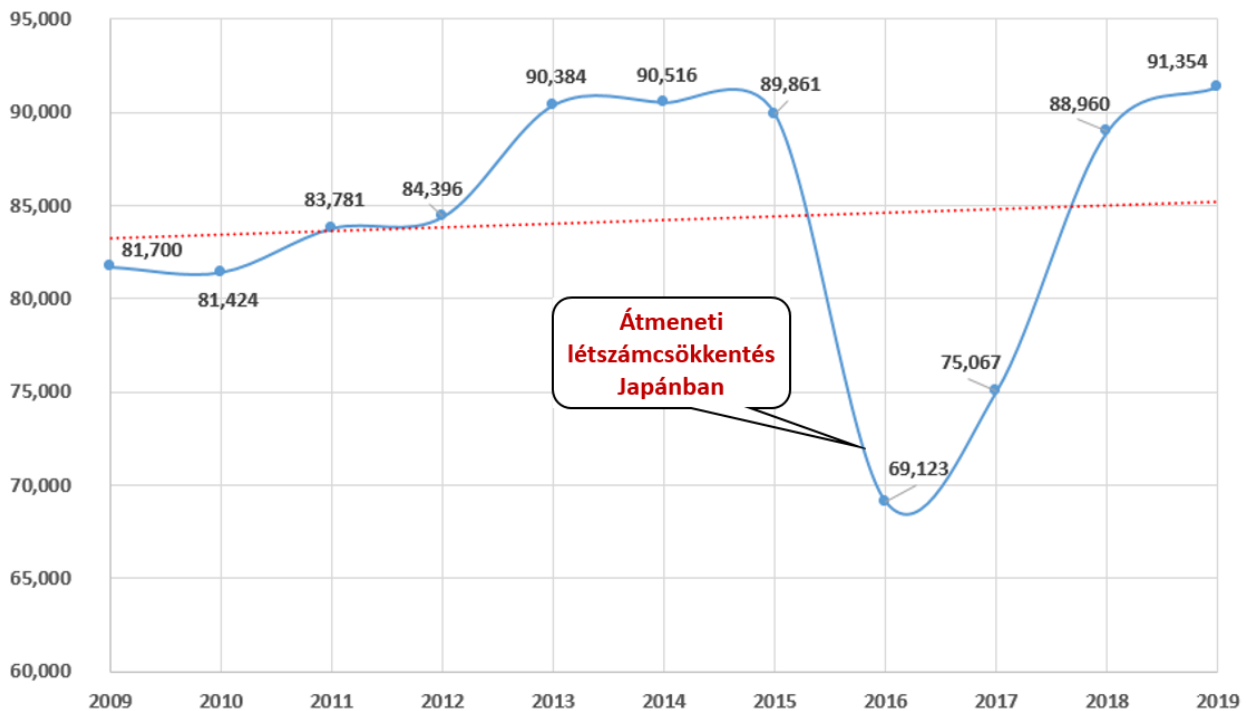
²³ Indo-Pacific Strategy Report. Preparedness, Partnerships, and Promoting a Networked Region. 2019. 06. 01. Department of Defense, Washington D.C.

²⁴ Összegző jelleggel lásd: Nathan P. FREIER – John H. SCHAUS – Al LORD et al.: [The US is out of position in the Indo-Pacific Region](#). [online], 2020. 07. 19. Forrás: Defense One [2021. 01. 15.]

²⁵ Az amerikai haderő alkalmazható erőiről és eszközeiről számos áttekintő és értékelő forrás érhető el, lásd például: [2021 Index of U.S. Military Strength](#). [online], 2020. Forrás: Heritage.org [2021. 01. 15.]; *The Military Balance 2020*. IISS, London, 2020, 30-42, 45-60.

²⁶ Advantage at Sea – Prevailing with Integrated All-Domain Naval Power.

²⁷ A Haditengerészet, a Tengerészgyalogság és a Parti Őrség.



2. ábra: Az indiai- és csendes-óceáni térségben állomásozó amerikai haderő aktív komponensének létszámváltozása 2009-2019 között. (A szerzők saját ábrája.)²⁸

CENTCOM²⁹ – Lezárandó konfliktusok, visszafogott jelenlét, több kontraktor

Az elmúlt évtized legjelentősebb változása a Központi Stratégiai Parancsnokság térségében történt, mind a műveletek tekintetében, mind az ehhez kapcsolódó katonai jelenlét terén. Obama elnök első ciklusának választási ígéretéhez híven előbb 2011-ben az iraki kivonulás, majd 2016-ig az afganisztáni létszámcsökkentés nyomán előbb közel 140.000 fővel, majd rövid ideig tartó – az „Iszlám Állam” elleni fellépés fokozásához köthető – létszámnövelést követően további 25.000 fővel csökkent a térségben állomásozó amerikai katonák létszáma (3. ábra). A 2016-2017-es növekedés oka egy általános közel-keleti létszámemelés volt Afganisztánban (+4300), Bahreinben (+3300), az Egyesült Arab Emírségekben (+1900), Irakban (+2800), Jordániában (+300), Katarban (+1400), Kuvaitban (+3400), valamint Szíriában (+1500) – amit az „Iszlám Állam” katonai megtörése után és Trump elnök határozott szándékának megfelelően gyors csökkentés követett.

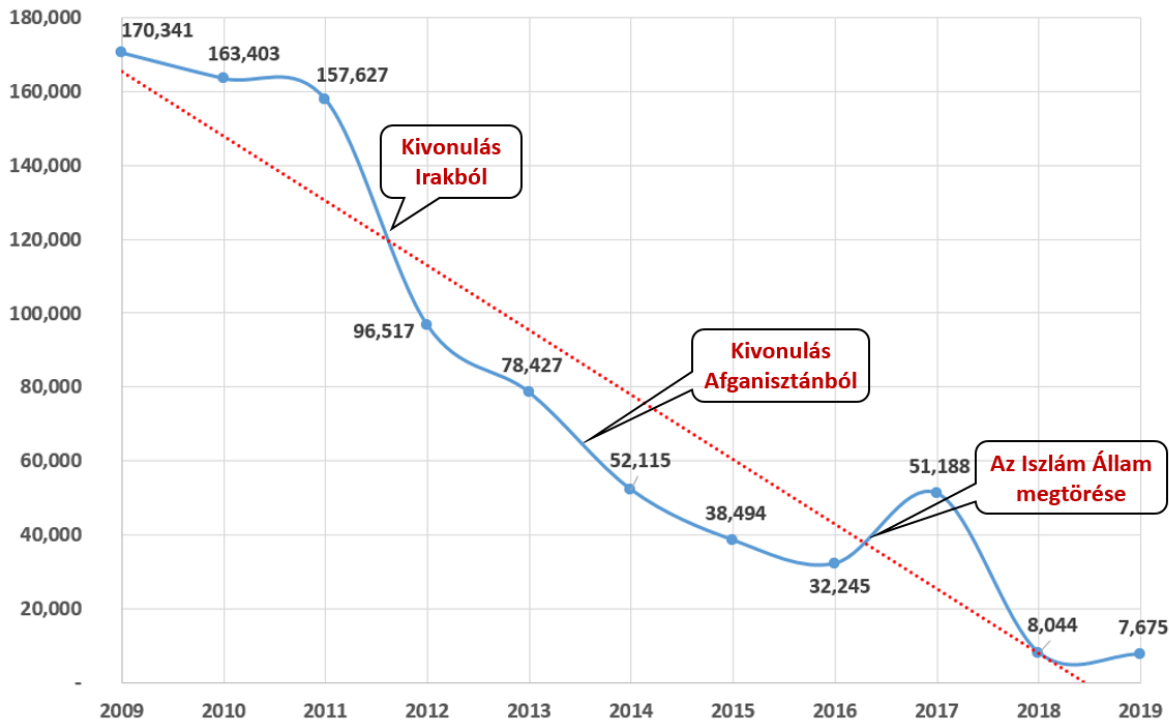
Ezzel együtt úgy tűnik, a közel-keleti amerikai regionális stratégia is döntési ponthoz jut a 2020-as években – történjen bármi az iráni nukleáris megállapodással. Az 1990-es évek óta kialakított kiterjedt bázishálózat és nagy befogadóképességű infrastruktúra ugyanis az Öböl-térségben kifejezetten, de szélesebb értelemben is sebezhetővé vált (akár az iráni rakétafegyverek által), emellett az amerikai stratégiai prioritásokat szem előtt tartva fenntartása egyre kevésbé indokolt, különösen, ha Washington nem kíván újabb nagy háborút kezdeni a térségben. Feltételezve, hogy Irán feltartóztatásának feladata elsősorban egyre inkább két helyi pillérre (Szaúd-Arábia és Izrael³⁰) támaszkodik, amit az Egyesült Államoknak a Trump-elnökség alatt kialakított „maximális nyomásgyakorlása” és az arab államokkal kötött „Ábrahám-megállapodások” támogatnak, a katonai jelenlét jellege valóban megváltozhat. Ezek nyomán a 2020-as

²⁸ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

²⁹ U.S. Central Command, felelősségi körzete magában foglalja Közép-Ázsiát, valamint a tágran értelmezett Közép-Kelet Pakisztántól Egyiptomig terjedő térségét a teljes Arab-félszigettel, valamint az Arab- és Vörös-tengerrel együtt. Bővebben lásd: [U.S. Central Command](#). [online], 2021. Forrás: Centcom.mil [2021. 01. 15.]

³⁰ Felelősségi körzetek szempontjából Izrael egyébként az EUCOM alá tartozik.

években az amerikai jelenlét kisebb, szétszórtabb (az Öböl-térségtől akár távolabb elhelyezkedő), védet-
tebb bázisok által, erős logisztikai háttérre és helyi befogadó támogatásra alapozva valósulhat meg, akár
tovább fokozódó precíziós, nagy hatótávolságú csapásmérő képességgel támogatva.



**3. ábra: A CENTCOM felelősségi körzetében állomásozó amerikai haderő aktív komponensének létszám-
változása 2009-2019 között. (A szerzők saját ábrája.)³¹**

Emellett az elmúlt évtized tapasztalatai alapján ugyancsak azonosítható az a trend, hogy a reguláris
erők kivonását a kontraktorok számának dinamikus bővülése helyettesítette – azaz azokat a feladatokat,
amelyekhez nem különleges műveleti erők vagy kifejezetten specializált feladatokat ellátó amerikai erők
látnak el, kiszervezték.³² A CENTCOM felelősségi területén települő katonák létszámát a 2017/2018-as
időszakban például 1,5:1 arányban haladta meg a kontraktorok létszáma (53.000:35.000),³³ így téve
lehetővé, hogy a térségben állomásozó reguláris haderő létszámát valóban csökkenteni lehessen. Így a
formális amerikai katonai jelenlét, amely belpolitikai szempontból érzékeny kérdés és visszatérő kampány-
téma, csökkent, azonban a helyi viszonyok befolyásolásának képessége – megfigyelés és hírszerzés, ta-
nácsadás, mentorálás, különleges műveletek, beleértve a célzott likvidálásokat is – fennmaradt, és ez
követendő minta lehet a következő években is.

AFRICOM³⁴ – Kis jelentőség, kis szerep

Összhangban azzal, hogy Afrika mekkora hangsúllyal szerepel az amerikai nagy stratégiákban és a hatályos
stratégiai dokumentumokban, a kontinensen állomásozó katonai erő létszáma a legkisebb az összes térség

³¹ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

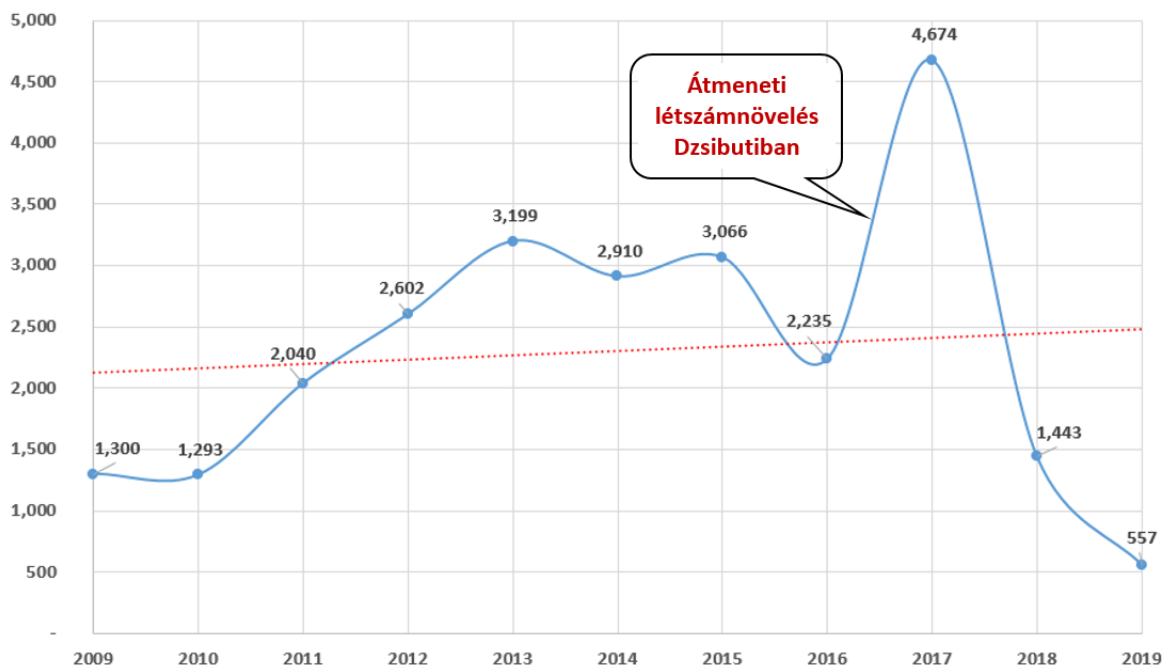
³² Nagyságrendileg érzékelteti a magán szolgáltatók szerepét, hogy 2015-ben 560.000 kontraktor állt a Védelmi Minisztérium alkalmazásában, ami a teljes aktív haderő létszámának 40%-ával (!) egyezett meg. Természetesen ez a szám minden a Védelmi Minisztérium alá tartozó haderőnem és ügynökség, és minden feladatkör teljes külső alkalmazotti létszámát jelenti. Forrás: Mark F. CANNAN: [U.S. Military Forces in FY 2020. SOF, Civilians, Contractors and Nukes](#). [online], 2019 október. Forrás: CSIS [2021. 01. 15.], 9.

³³ Uo.

³⁴ U.S. Africa Command, felelősségi körzete Afrikára (Egyiptom nélkül), az Indiai-óceán nyugati és az Atlanti-óceán délkeleti térségének egyes részeire terjed ki. Bővebben lásd: [U.S. Africa Command](#). [online], 2021. Forrás: Africom.mil [2021. 01. 15.]

közül. Az első Obama adminisztráció időszakában a fokozatos létszámnövekedést az arab tavasz eseményei indokolták: megnövekedett hírszerzési és terrorizmus ellenes, valamint kisebb mértékben kiképzési és mentorálási feladatokat láttak el az amerikai erők a kontinensen. A 2016-2017-es „hirtelen” növekedést (+2400 fő) döntően a Dzsibutiba telepített, majd kivont erők okozták, amit az ugyanebben az időszakban a CENTCOM felelősségi körzetében is látott, „Iszlám Állam” elleni regionális fellépés és a fokozott biztonsági intézkedések indokolták. Ezt követően azonban gyors kivonás történt, és csupán 500 fő körülre csökkent a kontinensen állomásozó erők létszáma, ami általánossá is válhat a következő években, ha a helyi nem állami szereplők (szélsőséges és terrorszervezetek) nem okoznak az amerikai érdekeket veszélyeztető fenyegetést.

A 2020-as évek visszafogott amerikai szerepvállalását támaszthatja alá, ha általánosságban a közkeleti jelenlét is csökken, valamint ha az európai szövetségesek képesek lesznek „felőni a feladathoz” és maguk felelősséget vállalni Észak-Afrika és a Száhel-övezet stabilizációjáért. Természetesen afrikai válságforgatókönyvek megkövetelhetik a nagyobb nemzetközi figyelmet, azonban az afrikai gyenge államok és transznacionális kihívások nem fogják elérni az Egyesült Államok ingerküszöbét, hacsak nem közvetlenül amerikai érdekeltségek ellen irányulnak – ami felveti a kínai és orosz térnyerés lehetőségét is.³⁵



4. ábra: Az AFRICOM felelősségi körzetében állomásozó amerikai haderő aktív komponensének létszám-változása 2009-2019 között. (A szerzők saját ábrája.)³⁶

EURCOM³⁷ – Megerősített láthatóság, rotációs jelenlét

A hidegháborús múlt és a transzatlanti kapcsolat az Egyesült Államok globális kapcsolatrendszerének stabil tagjaivá tette az európai szövetségeseket, akiket az elrettentést és védelmet kínáló biztonsági garanciákkal, így egyebek mellett a kontinensen állomásozó amerikai katonai erővel is magához köt. Az elmúlt évtizedben hangsúlyos változás történt az európai biztonsági környezetben, amely a NATO-n keresztül

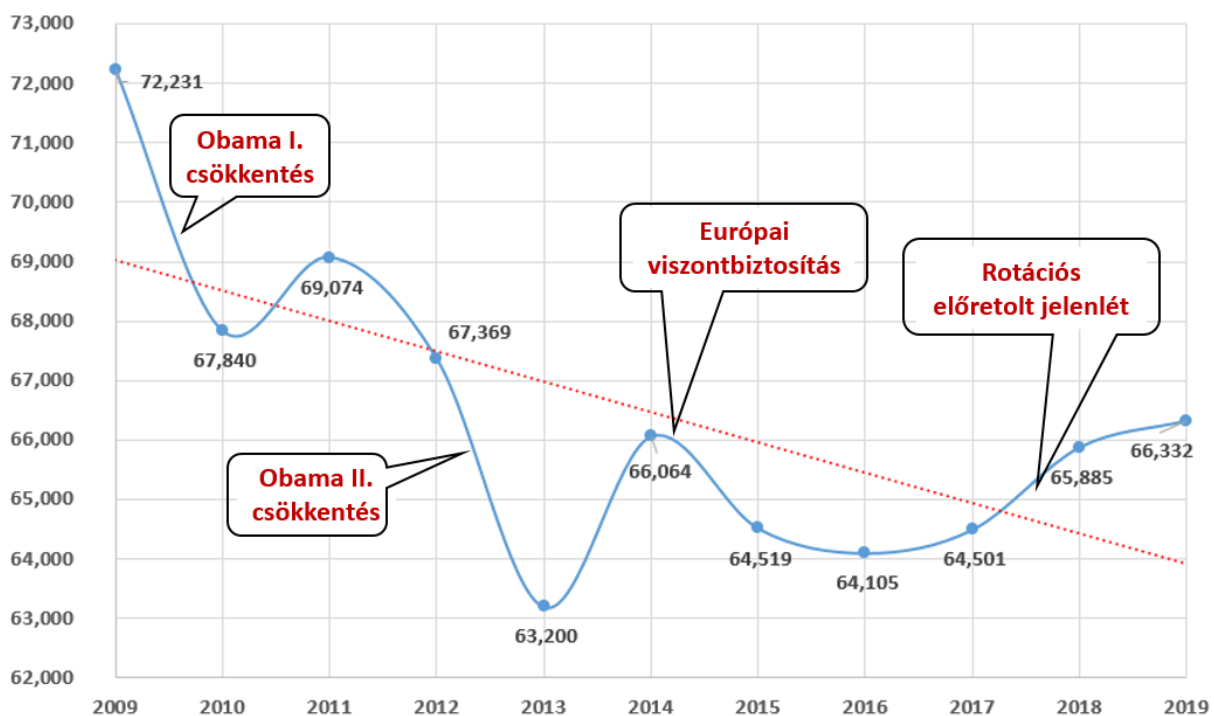
³⁵ Amy MACKINNON: [With Base in Sudan, Moscow Expands Its Military Reach in Africa](#). [online], 2020. 12. 14. Forrás: Foreign Policy [2021. 01. 15.]; [Russia seeks to establish military bases in 6 African nations](#). [online], 2020. 08. 04. Forrás: Defense World [2021. 01. 15.]

³⁶ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

³⁷ U.S. European Command, felelősségi körzete magában foglalja Európát (Grönlanddal és az Északi-sarkvidékkel), Törökországot és a Kaukázust egyaránt, valamint az Oroszországi Föderáció teljes területét. Bővebben lásd: [U.S. European Command](#). [online], 2021. Forrás: Eucom.mil [2021. 01. 15.]

Washington biztonsági érdekeit is érinti. Oroszország újjáéledő katonai nagyhatalmi ambíciói, az ezt alá-támasztó haderőmodernizáció és a katonai konfliktusok felvállalása (2008 – Grúzia, 2014 – Ukrajna, 2015 – Szíria, érintettség Líbiában, Közép-Afrikában és Hegyi-Karabahban) egyes alapelemeiben változtatták meg az európai biztonsági architektúráról alkotott képet, a NATO keretein belül és kétoldalú kapcsolatain keresztül pedig az amerikai szerepvállalás is hangúlyosabbá vált a kontinensen.

Ezek között szerepelt a megerősített előretolt, rotációs jelenlét és hadgyakorlatok, előretelepített hadianyag-készletek Közép-Európában, a fokozott haditengerészeti jelenlét a Fekete- és a Földközi-tengeren, vagy a Norvégiában települő tengerészgyalogosok képességeinek megerősítése. Ezek keretét 2014-től az Európai Viszontbiztosítási, majd Elrettentési Kezdeményezés (*European Reassurance / Deterrence Initiative*), illetve az Atlantic Resolve művelet adta és adja ma is.³⁸ Ez jelentős mértékben támogatja a NATO stratégiáját, amely 2014 óta ismét a kollektív védelmi feladatokra helyezi a hangsúlyt, míg a 2000-es évtized fő feladata, a válságkezelés hátrébb szorult a napirenden.



5. ábra: Az EUCOM felelősségi körzetében állomásozó amerikai haderő aktív komponensének létszám-változása 2009-2019 között. (A szerzők saját ábrája.)³⁹

Ezek a lépések azonban nem fordították meg érdemben azt a trendet, hogy a hidegháború vége óta csökken a kontinensen állomásozó amerikai erők létszáma. A nagyságrendeket érzékeltetve: 1989-ben 315.000, 1991-ben, a Szovjetunió összeomlásakor 259.000 amerikai katona állomásozott Európában. Az ezredforduló időszakára, amikor Magyarország a NATO, majd az EU tagjává vált, a kontinensen állomásozó amerikai katonai erő létszáma 110.000 körülire csökkent, a legalacsonyabb létszámot, 63.000 főt pedig 2013-ban érte el,⁴⁰ miután Obama elnök két hullámban csökkentette azt (5. ábra).

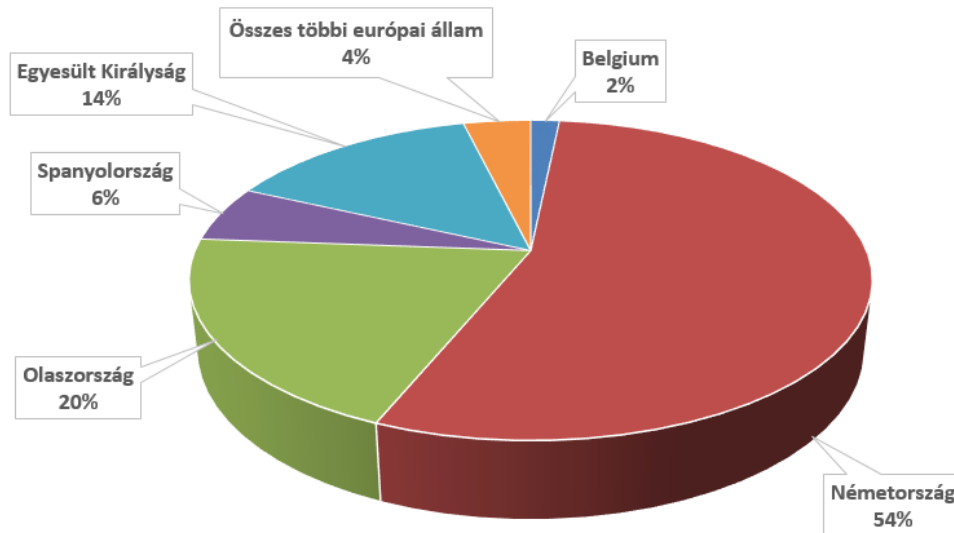
Bár egy évtized viszonylatában is csupán néhány ezer fős fluktuációról beszélünk, az nem változott, hogy a legfontosabb kontinentális partner és állomáshely Németország (6. ábra). Ez az országban évtizedek alatt kialakított infrastrukturális háttér és a logisztikai támogató szerep akkor sem változik meg, ha a

³⁸ Az elmúlt évek fejleményeit tekintettel a 2020-as évekre összefoglaló jelleggel lásd: [2021 Index of U.S. Military Strength – Assessing the Global Operating Environment: Europe](#). [online], 2020. 11. 17. Forrás: Heritage [2021. 01. 15.]

³⁹ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

⁴⁰ Az adatok forrása: Tim KANE: [Global U.S. Troop Deployment, 1950-2003](#). [online], 2004. 10. 27. Forrás: Heritage [2021. 01. 15.], illetve [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#). [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

Trump elnök által 2020 nyarán beharangozott erőátcsoportosítást⁴¹ valóban végrehajtják (amit eddig a Kongresszus késleltetett és a Biden-adminisztráció felül fog vizsgálni).⁴² Egyúttal arra is érdemes rámutatni, hogy az elmúlt években Washingtonnal egyre erősebb kétoldalú kapcsolatot kialakító Lengyelországban nem állomásoztak érdemi létszámban amerikai katonák, csak NATO-beosztásokban, így még 2019-ben is csak 160 fő körüli létszámmal szerepeltek a kimutatásokban.⁴³



6. ábra: Az Európában állomásozó amerikai erők megoszlása 2019 szeptemberében. (A szerzők saját ábrája.)⁴⁴

Az európai előre telepített erők és logisztikai bázisok szerepét az is csökkentheti a 2020-as években, ha a Közel-Kelet veszít jelentőségéből az amerikai globális stratégiában, mert akkor kevésbé lesz szükség az „európai ugródeszkára” a hadszíntérre történő felvonuláshoz.

SOUTHCOM⁴⁵ – A stabil „hátsó udvar”

A Déli Stratégiai Parancsnokság felelősségi területe az Egyesült Államok „hátsó udvaraként” szerepelt a modern amerikai stratégiai gondolkodásban, olyan befolyási övezetként, ahol a hidegháború alatt is legfeljebb politikai befolyást és gazdasági kapcsolatot építhetett a Szovjetunió, a katonai jelenlétet Washington kevésbé tolerálta (aminek csúcspontja a kubai rakétaválság volt). Mivel a helyi államok nem jelentenek katonai fenyegetést, az amerikai katonai jelenlét is elsősorban kiképzéshez, tanácsadáshoz, valamint egyes transznacionális kihívásokkal (például a kábítószer-termesztéssel és -kereskedelemmel, valamint a tömeges irreguláris migrációval) szembeni fellépéshez kapcsolódik és viszonylag alacsony létszámú. Az elmúlt évtizedben az Obama-kormányzathoz köthető 2009-es (Kubát, Nicaraguát és Hondurast érintő) csökkentést követően 1800 fő körüli átlagra állt be (7. ábra). A 2015-2016-os növekedés El Salvadorban ideiglenes volt, és ilyen jellegű időszakos ugrásokra sem kell számítani, amennyiben a térség országai viszonylag stabilak maradnak. A Venezuelával kiéleződött konfliktusos kapcsolat például nem jelenik meg térségbeli megnövelt telepítéssel, hiszen Washington nem számolt érdemben katonai beavatkozással – és ha sor is kerülhetne ilyesmire, a hadszíntér relatív közel fekszik a honi területekhez, ezért nincs értelme állandó jelleggel áttelepülni.

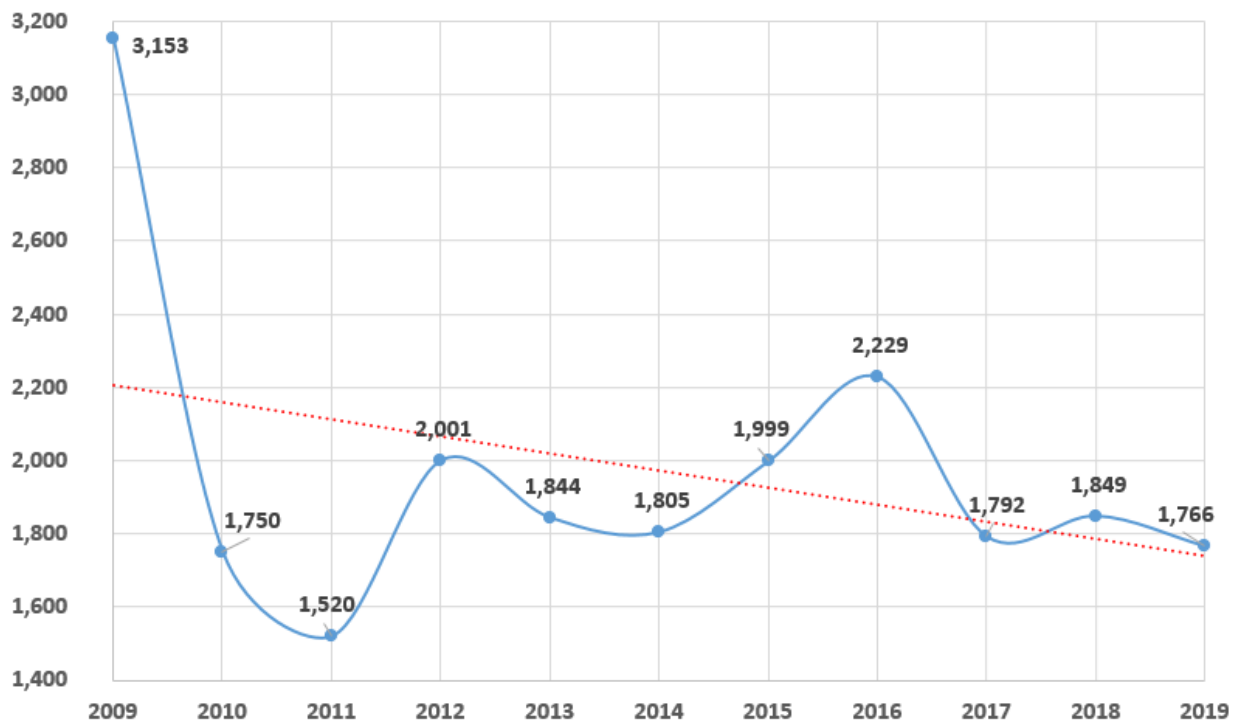
⁴¹ Bővebben lásd: CSIKI VARGA Tamás – ETL Alex: [A Németországban állomásozó amerikai katonai jelenlét csökkentéséről](#). SVKI Elemzések, 2020/29. [online], 2020. 06. 23. Forrás: Svkk.uni-nke.hu [2021. 01. 15.]

⁴² [Neuer Pentagon-Chef will US-Abzug aus Deutschland überdenken](#). [online], 2021. 01. 20. Forrás: Spiegel [2021. 01. 20.]

⁴³ [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#).

⁴⁴ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

⁴⁵ U.S. Southern Command, felelősségi körzete a Karib-térséget, valamint az amerikai kontinens Mexikótól délre elterülő részét és a környező vizeket foglalja magában. Bővebben lásd: [U.S. Southern Command](#). [online], 2021. Forrás: Southcom.mil [2021. 01. 15.]



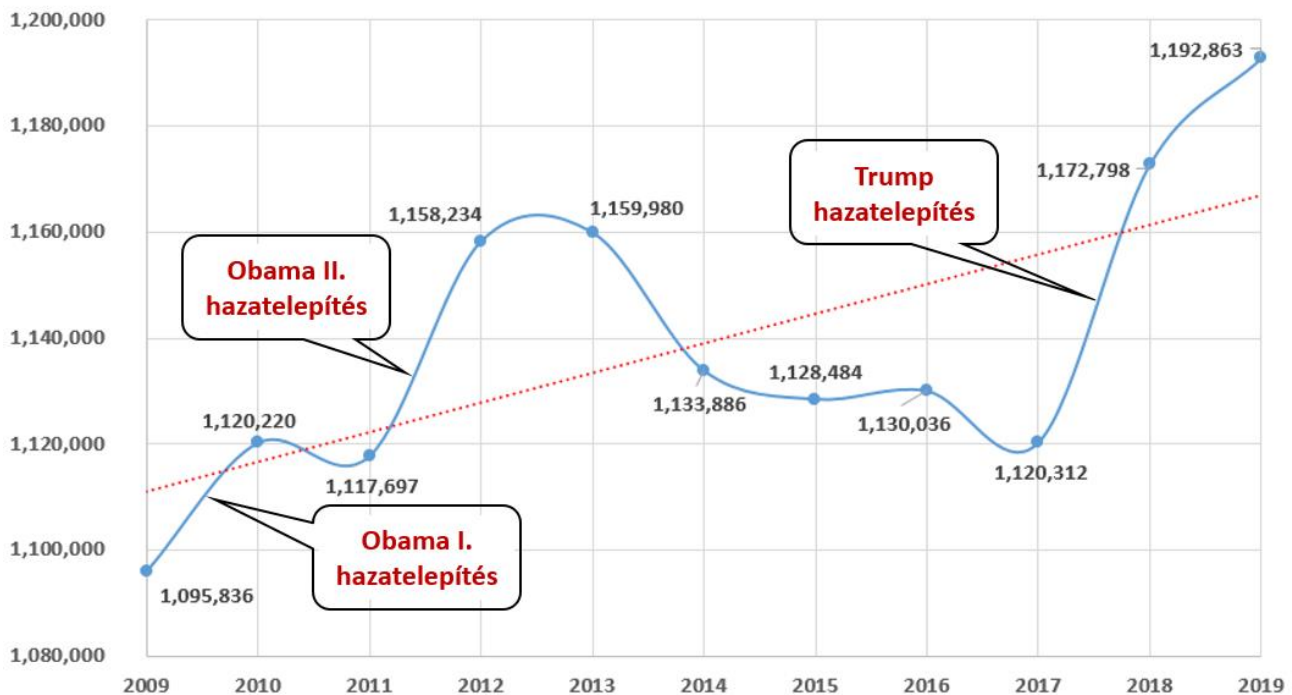
7. ábra: A SOUTHCOM felelősségi körzetében állomásozó amerikai haderő aktív komponensének létszámváltozása 2009-2019 között. (A szerzők saját ábrája.)⁴⁶

NORTHCOM⁴⁷

A honi területeken állomásozó erők esetében jól látható annak az érmének a másik oldala, amit a regionális parancsnokságok esetében már áttekítettünk: három elnöki cikluson keresztül folytatódott az amerikai erők hazatelepítése. Obama alatt két hullámban (2009-2010, illetve 2011-2013) 64.000, majd Trump alatt (2017-) további 72.500 katona települt haza (8. ábra), összességében pedig több, mint 50 százalékkal csökkent a tengerentúlon állomásozó aktív állományú erők létszáma 2009-2019 között (1. ábra).

⁴⁶ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

⁴⁷ U.S. Northern Command, felelősségi körzete az Egyesült Államok honi területei, Kanada és Mexikó, valamint a környező vizek. Bővebben lásd: [U.S. Northern Command](#). [online], 2021. Forrás: Southcom.mil [2021. 01. 15.]



8. ábra: A NORTHCOM felelősségi körzetében állomásozó amerikai haderő aktív komponensének létszámváltozása 2009-2019 között. (A szerzők saját ábrája.)⁴⁸

Következtetések

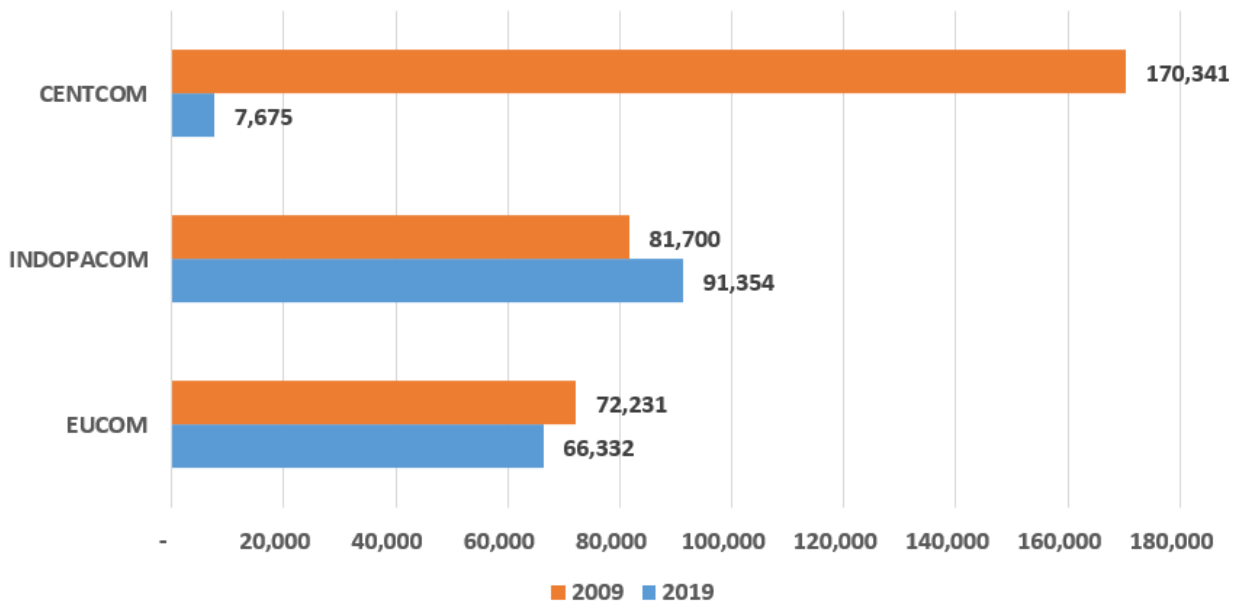
Az elmúlt évtizedben az Egyesült Államok nemzetközi katonai jelenlétének hangsúlyeltolódása elkezdődött az indiai–csendes-óceáni térség irányába, miközben a honi területen állomásoztatott erők aránya 76%-ról 87%-ra emelkedett, azaz jelentősen csökkent a tengerentúli katonai jelenlét. E változást a biztonsági környezet átalakulása, az érzékelt katonai kihívások és fenyegetések természetének és forrásának változása okozta, amit a stratégiai gondolkodás és dokumentumok is lekövettek. A 2020-as évekbe lépve Kína és Oroszország rendszerszintű kihívását, Észak-Korea és Irán regionális fenyegetését kell az Egyesült Államoknak mind a nagy stratégia, mind a katonai stratégia szintjén kezelni, az ehhez illeszkedő nemzetközi katonai jelenléttel, amely a támaszpontok globális hálózatára, a szövetséges és partnerállamok együttműködésére, a rotációs jelenlétre, gyors mobilizációra és a nagy hatótávolságú csapásmérő képességre épül a hagyományos erők terén.

Ez az átalakulás már eddig is számos következményben megnyilvánult. Amerikai oldalról nagyrészt lezárultak, kisebb részben átalakultak azok a nagyméretű katonai konfliktusok, amelyek felérték a haderő humán és anyagi erőforrásainak jelentős részét és lekötötték fejlesztési kapacitásait bő egy évtizeden keresztül (Irak és Afganisztán). Már az Obama-adminisztráció alatt is visszafogottá vált az amerikai intervenció hajlandóság, például a Közel-Keleten, és ez Trump alatt sem változott, egyben megteremtve a szükségszerű lehetőségét annak, hogy a térség szereplői vagy az európai államok próbálják stabilizálni és megoldani e konfliktusokat – mint nyomon követhettük, kevés hajlandósággal és még kevesebb eredménnyel. A 2020-as évtizedben ez a kényszer Európa számára tovább fog erősödni, miközben a transzatlanti kapcsolatot erősen megrázta a Trump-elnökség tranzakcionális külpolitikája. Az első számú amerikai szövetségi rendszer, a NATO számára 2014 után Oroszország agresszív fellépése nyomán ugyancsak részleges stratégiai átrendeződés következett be, az európai katonai jelenlét is megváltozott: a keleti tagállamok területén előretolt, megerősített jelenlétet, Németországban a logisztikai bázis megerősítését, a kontinensen és a térségben nagyobb haditengerészeti és légierő aktivitást, az észak-atlanti térségen átívelően

⁴⁸ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

a mobilizációs képesség felelevenítését, valamint a hadgyakorlati tevékenység kibővítését is magában foglalta.

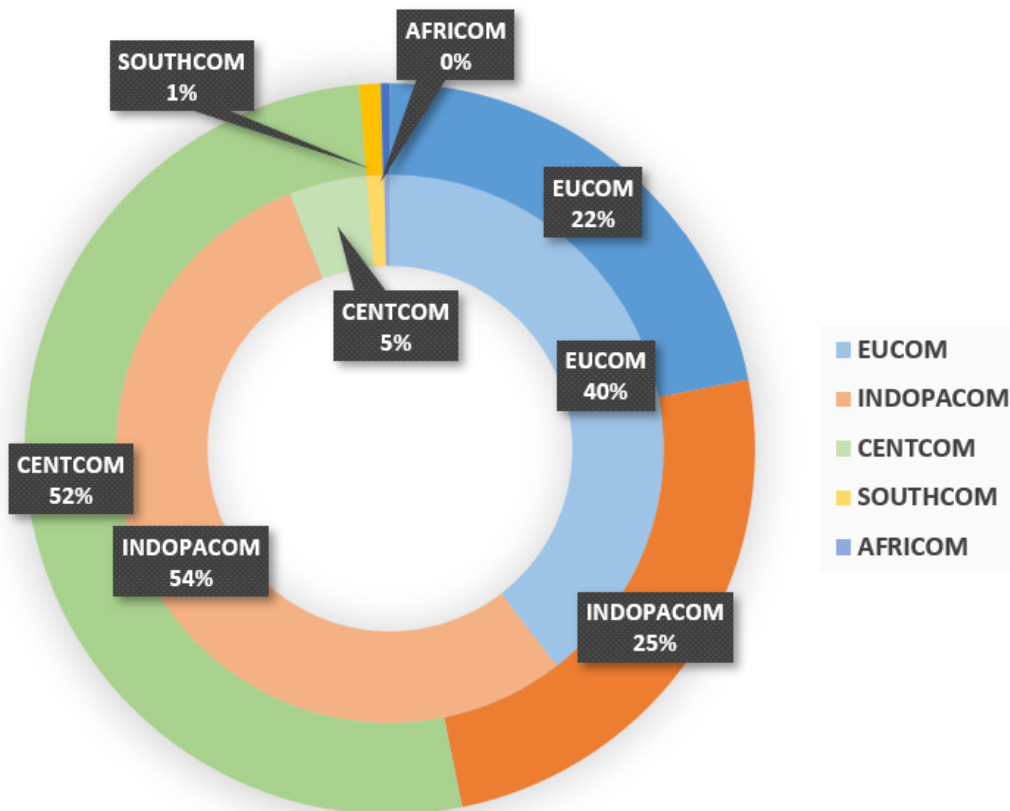
Ha összevetjük a stratégiai parancsnokságok felelősségi körzetében állomásozó erők tekintetében a változást, az szembeötlő (9. ábra): a CENTCOM térségéből kivont erők többsége hazatelepült, emellett kisebb mértékben csökkent az Európában állomásozó aktív állomány létszáma is, míg (számos más, nem a katonai élőerő telepítésében testet öltő elemmel együtt) megkezdődött a hangsúlyáthelyezés az indiai-csendes óceáni térségre.



9. ábra: A CENTCOM, az INDOPACOM és az EUCOM felelősségi körzetében állomásozó amerikai haderő aktív komponensének létszámváltozása 2009-2019 között. (A szerzők saját ábrája.)⁴⁹

A parancsnokságok, így az egyes térségek stratégiai „súlya” az ott állomásoztatott erők arányában is mérhető (10. ábra): míg a CENTCOM 2009-ben a tengerentúl állomásoztatott amerikai erők több, mint felét tette ki, 2019-ben ennek csupán tizedét, 5%-ot. Ehhez képest az INDOPACOM felelősségi körzetében állomásozó erők aránya 25%-ról 54%-ra nőtt. Amit pedig a néhány ezer fős „abszolútértékű” létszámcsökkenés miatt esetleg nem várnánk: az EUCOM alá tartozó erők aránya 22%-ról 40%-ra nőtt. Azaz összességében azt is mondhatnánk, hogy a nagy műveletek végével az amerikai nemzetközi jelenlét (a hidegháború után ismét) két pillérűvé vált: az indiai- és csendes-óceáni térségre, valamint Európára fókuszál, Afrika és Dél-Amerika szerepe pedig a csekély katonai fenyegetettséggel összhangban marginális.

⁴⁹ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]



10. ábra: Az aktív amerikai erők aránya a stratégiai parancsnokságok megoszlásában, 2009 (külső ív) és 2019 (belső ív). (A szerzők saját ábrája.)⁵⁰

Az elemzésben bemutatott kérdéseknek közvetlen és közvetett stratégiai hatása is van Európa biztonságára, a NATO elrettentő és védelmi képességére, nem kevésbé a Közel-Keleten potenciálisan végrehajtható – például válságkezelő – műveletekre. Bár a hivatalba lépő Biden-adminisztráció előzetesen kevésbé mutatkozott lelkesnek például a németországi csapatvonással kapcsolatban⁵¹ (és a kongresszus is fékezte Trump elnök és Esper (akkori) védelmi miniszter ebbéli szándékát⁵²), a 2021-es év a koronavírus-járvány gazdasági hatásai miatt várhatóan komoly nyomást fog gyakorolni a védelmi kiadások tervezésére, amiben a tengerentúli állomásoztatás békeidőben mindig könnyű célpont volt a költségcsökkentéshez. Amennyiben azonban a Biden-adminisztráció négy évnyi „Amerika az első” (*America first*) külpolitika után azt akarja demonstrálni szövetségesei számára, hogy „Amerika visszatért” (*America is back*),⁵³ a katonai erők nemzetközi állomásoztatása jelzés lehet a fennálló amerikai elkötelezettséget illetően. Álláspontunk szerint azonban ez a fent bemutatott stratégiai trendet Európa vonatkozásában nem fordítja meg, és még talán tartósan mérsékelni sem tudja, ha az amerikai nemzeti érdekeket helyezzük a középpontba, így Európa államainak minden okuk megvan arra, hogy lendületesen folytassák az európai stratégiai autonómia megteremtéséről/megerősítéséről szóló politikai és szakpolitikai vitákat.

⁵⁰ Az adatok forrása: [DoD Personnel, Workforce Reports & Publications – Military Personnel](#); vonatkozó adatsorok. [online], 2020. Forrás: Department of Defense, Defense Manpower Data Center [2020. 12. 15.]

⁵¹ Joseph AX – Trevor HUNNICUTT: [Exclusive: Biden to review Trump decision to cut troops in Germany if elected](#). [online], 2019. 07. 09. Forrás: Reuters [2021. 01. 15.]

⁵² Richard SISK: [Congress moves to block US troop withdrawal from Afghanistan and Germany](#). [online], 2020. 12. 05. Forrás: Military.com [2021. 01. 15.]

⁵³ Julian BORGER: [Biden says 'America is back' at the head of the table – but is that a good thing?](#) [online], 2020. 11. 26. Forrás: The Guardian [2021. 01. 15.]



Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

ELEMZÉSEK 2021/3

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóintézet munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpontjának Stratégiai Védelmi Kutatóintézete független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

Szerkesztés és tördelés:
Árva János, Tálás Péter

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2019 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)

2012–2019: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)
2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)
2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)
2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Csiki Varga Tamás, Pércsi Dávid, 2021

© NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, 2021